

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Yttrande

1 (5)

Datum
2023-09-07

Ärendebeteckning
500-18632-2023

Regeringskansliet
Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Värdet av vinden – Kompensation, incitament och planering för hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften

Er beteckning: KN2023/03016

Länsstyrelsen i Västra Götalands län yttrar sig över slutbetänkandet av Utredningen om stärkta incitament för utbyggd vindkraft (SOU 2023:18).

Sammanfattning

Länsstyrelsen tillstyrker i allt väsentligt utredningens bedömningar, förslag och slutsatser.

Utredningen uppmanar regeringen att skyndsamt utreda incitament för kommunerna, antingen genom statlig finansiering eller ändring i lagstiftningen på skatteområdet. Länsstyrelsen delar denna bedömning.

Länsstyrelsen tillstyrker förslagen om en översyn av lagen om kommunal energiplanering, att Energimyndigheten ges i uppdrag att ta fram en vägledning för sådan planering, att kommunerna ges möjlighet att söka stöd för sådan planering, samt att länsstyrelserna ges i uppdrag att ta fram regionala planeringsunderlag för vindkraft.

Synpunkter på bedömningar och förslag

Länsstyrelsens synpunkter ges samlat per kapitel i betänkandet.

Kapitel 1 Utgångspunkter och avgränsningar

Länsstyrelsen instämmer i att teknikneutralitet bör beaktas i den fortsatta beredningen.

Kapitel 2 Närboende

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag att ålägga verksamhetsutövaren att ekonomiskt kompensera närboende genom intäktsdelning (2.1) och inlösen (2.2). Vi instämmer i att det kan förväntas bidra till en högre grad av acceptans för etablering av vindkraftverk.

Kapitel 3 Lokalsamhället

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag om att göra det möjligt för kommunerna att förena sin kommunala tillstyrkan av vindkraft med ett finansieringsvillkor för utveckling av lokalsamhället (3.1.2). Vi instämmer i definitionen (3.1.3) och de föreslagna villkoren (3.1.4–3.1.6). Även det här förslaget tror vi kan bidra till acceptansen och ge en lokal förankring. Bidraget till utvecklingen av lokalsamhället är i sig självfallet välkommet.

När det gäller rapportering, tillsyn och uppföljning (3.1.7), ser vi också behov av att staten följer upp kommunens beslut och hantering, för att garantera likabehandling och sunda konkurrensvillkor – liksom samordning med andra liknande insatser. Länsstyrelsen skulle kunna utöva detta tillsynsansvar, då det ligger nära befintliga uppdrag inom landsbygdsutveckling.

Kapitel 4 Kommunen

Utredningens huvudsakliga slutsats, som länsstyrelsen uppfattar det, är att de direktiv som regeringen givit är alltför avgränsade för att lösa uppgiften. Utredningen uppmanar regeringen att skyndsamt utreda incitament för kommunerna, antingen genom statlig finansiering eller ändring i lagstiftningen på skatteområdet, så att vindkraftsetableringarna kan leda till en kommunal intäkt. Länsstyrelsen delar denna bedömning (4.1).

Länsstyrelsen menar att alla fossilfria kraftslag kommer behövas, såväl till havs som på land, för att kunna producera de mycket stora mängder el som energiomställningen kräver. Ett av de produktionsslag som är snabbast och billigast att få fram är landbaserad vindkraft. Samtidigt kan all form av energiproduktion innebära negativ lokal påverkan, varför noggranna avvägningar behöver göras vid varje enskild ansökan. Att trygga den svenska energiförsörjningen och säkra ett robust elsystem är ingen enskild kommuns ansvar. Det är ett nationellt ansvar och intresse. Staten, regionerna, kommunerna och näringslivet behöver hjälpas åt att åstadkomma de mycket stora förändringar som krävs. Det är därför rimligt att de kommuner som står för en större del av energiproduktionen kompenseras för detta. Detta är inte enbart en fråga om norra och södra Sverige, utan det föreligger stora regionala skillnader även inom elområdena. Västra Götalands län är ett tydligt exempel som rymmer såväl tätbefolkade områden som glesbygd.

Kapitel 5 Planering och övriga insatser

5.1 Ett tydligare system för energiplanering behövs

Länsstyrelsen vill komplettera utredningens ställningstagande att ”planering av vindkraft bör ses som kommunal energiplanering”. Den svenska energiförsörjningen och ett robust elsystem är ingen enskild kommuns ansvar, utan ett nationellt ansvar och intresse. Det kräver därför även nationell och regional planering.

Länsstyrelsen vill särskilt lyfta att frågor rörande vindkraft och annan energiförsörjning understryker behovet av regional fysisk planering, i synnerhet i vårt län och Västsverige som helhet.

5.2 En mer strukturerad och samordnad energiplanering

Länsstyrelsen instämmer i behovet av en mer strukturerad och samordnad energiplanering, och i att klimaträttsutredningens förslag bör genomföras.

5.3 En vägledning för kommunal energiplanering

Länsstyrelsen instämmer i förslagen om vägledning för kommunal energiplanering och ser positivt på att lagen (1977:439) om kommunal energiplanering förtydligas med fokus på att ta ett helhetsgrepp kring energiplaneringen i kommunerna. Med en enhetlig struktur och ett mer heltäckande innehåll kan de kommunala energiplanerna bidra till en större förståelse för energisystemens roll. De kan också bli ett användbart underlag för kommunernas översiktsplaner. Länsstyrelsen är positiv till att Energimyndigheten ges i uppdrag att ta fram en vägledning för lagens tillämpning. Länsstyrelsen i Västra Götaland har tagit fram en sådan vägledning för länets kommuner, som skulle kunna utgöra ett exempel på hur en vägledning för kommunala energiplaner kan struktureras. Det uppdrag som regeringen har gett till Länsstyrelsen Västra Götaland och Energimyndigheten (KN2023/03646) ligger väl i linje med ovan.

Det är positivt att kommunernas energiplaner lyfts fram som ett verktyg för energiplanering. Samtidigt vill Länsstyrelsen betona att avvägningar om lämplig mark- och vattenanvändning fortsatt behöver göras i kommunernas översiktsplaner enligt plan- och bygglagen (2010:900). Vi delar bedömningen att det behövs ett nytt tag kring kommunernas vindkraftsplanering eftersom många inte uppdaterats på mer än tio år. Om kommunernas energiplaner uppdateras och nya regionala planeringsunderlag tas fram enligt utredningens förslag, kommer behovet av avvägningar om lämplig mark- och vattenanvändning i kommunernas översiktsplaner sannolikt att öka. Länsstyrelsen ser därför

att det även kan finnas behov av att se över riksintressen för vindbruk enligt 3 kap miljöbalken.

Länsstyrelsen ser vidare behov av att säkerställa att det finns tillräcklig kompetens för att hantera planeringen av vindkraft i kommunerna, särskilt för att uppnå den snabba takt som är påkallad. Eventuella kompetensbrister eller -underskott riskerar att leda till förseningar och oönskade olikheter.

5.4 Regionala planeringsunderlag för vindkraft

Länsstyrelsen ser positivt på utredningens förslag att länsstyrelserna ges i uppdrag att ta fram regionala planeringsunderlag för vindkraft (5.4). Länsstyrelsen vill betona att arbetet bör bedrivas likartat över hela landet. Det är därför lämpligt att arbeta utifrån den metodvägledning som togs fram i den nationella strategin för en hållbar vindkraftsutbyggnad. Det är också nödvändigt att länsstyrelserna tillförs resurser för att planeringsunderlagen ska kunna arbetas fram.

5.5 Ett ekonomiskt stöd för kommunal energiplanering, med fokus på elproduktion

Länsstyrelsen ser positivt på ett förnyat ekonomiskt planeringsstöd för kommunernas energiplanering, baserat på de goda erfarenheterna från det tidigare stödet 2007 – 2010. Ett planeringsstöd behöver samtidigt utformas så att det gör bäst nytta utifrån kommunernas olika förutsättningar och behov. Stödet bör därför, utöver kommunala energiplaner, även omfatta ändringar av kommunernas översiktsplaner genom tillägg för att underlätta för fossilfri energiproduktion som vind- och solbruksplaner. Stödet bör också underlätta eller åtminstone inte hindra mellankommunal samverkan, då det sannolikt finns potential för energiproduktion i områden som sträcker sig över kommungränserna och medför ett behov av gemensamma avvägningar.

Kapitel 6 Ikraftträdande

Länsstyrelsen anser att nya regler även bör gälla repoweringprojekt, och förmodar att så avses eftersom dessa söker nya tillstånd.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av tf länsöverdirektören Lena Malm med handläggaren Annah Lintorp som föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschefen Monique Wannding medverkat. I handläggningen i övrigt medverkade planhandläggaren Lena Andersson, landsbygdsrådgivaren Fredrik Fredriksson,

länsmiljöingenjören Kristina Eklund, energi- och klimatstrategen Markus Klingberg, funktionschefen miljöjuridiska Anneli Wejke och strategen för regional utveckling Mikael Cullberg.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.